

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ

за работата на Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информаците од јавен карактер од 1 септември до 31 декември 2006 година

1. Вовед

Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информациите од јавен карактер (во натамошниот текст Комисија) е формирана со Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер (во натамошниот текст Закон) донесен на 1 февруари 2006 година, а законодавецот предвидел тој да почне да се применува од 1 септември истата година.

Претседателот, Заменикот на Претседателот и членовите на Комисијата од страна на Собранието на Република Македонија беа именувани на 28 април 2006 година. Во периодот од именувањето на Комисијата до започнувањето на примената на Законот, Комисијата ги донесе неопходно потребните акти за конституирање на нов правен субјект во Република Македонија и за непречено извршување на надлежностите што произлегуваат од Законот.

Примената на Законот е на самиот почеток. Тоа секако носи одредени непознаници и искушенија кои имателите на информации заедно со Комисијата, заедно ги надминуваат за да може да се задоволат барањата на граѓаните на најдобар и најквалитетен начин.

Решенијата кои се вградени во Законот се во функција на зголемување на транспарентноста, ефикасноста и ефективноста на администрацијата и одржување на нејзиниот интегритет и капацитет. Со тоа се очекува да се придонесе во афирмирањето на администрацијата како јавен сервис со легитимитет, како и зајакнување на довербата на јавноста во државната власт, но и кај сите институции со јавни овластувања. Со тоа се обезбедува јавност и отвореност во работењето на државните органи, органите на општините и градот Скопје, јавните установи и служби, јавните претпријатија како и правните и физичките лица што вршат јавни овластувања утврдени со закон.

Остварувањето на граѓанското право за слободен пристап до информации од јавен карактер значи еден вид контрола врз она што се работи во органите и институциите, чија функција е, во основа да ги штити интересите на граѓаните и да им овозможи поедноставно, полесно и подобро живеење. Всушност Законот и овозможува на јавноста да се здобие со соодветен став за да формира критично мислење за состојбата во која се наоѓа општеството како и за оние кои раководат во него и со него, истовремено поттикнувајќи ја желбата за информирање на јавноста за работите кои се од заеднички интерес.

Законот обезбедува едно единствено, пионерско искуство, каде меѓу другото се тестира и уставно гарантираната слобода за слободниот пристап до информациите од јавен карактер кое подеднакво го уживаат сите граѓани на Република Македонија. Слободен пристап до информации од јавен карактер имаат и странски правни и физички лица во согласност со овој и друг закон.

2. Надлежности на Комисијата

Согласно член 32 од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информациите од јавен карактер, ги врши следните надлежности:

1. Комисијата одлучува по жалби против решението и заклучокот со кој имателот на информацијата го одбил барањето за пристап до информации на барателите на информации;
2. се грижи за спроведување на одредбите од овој закон;
3. подготвува и објавува листа на иматели на информации;
4. дава мислења по предлози на закони со кои се уредува слободен пристап до информации;
5. презема активности на планот на едукацијата на имателите на информации за овозможување на барателите слободен пристап до информациите со кои тие располагаат;
6. соработува со имателите на информации во однос на остварувањето на правото на пристап до информации;
7. дава предлози за потребните средства за работа на Комисијата при изготвувањето на Буџетот на Република Македонија;
8. донесува Деловник за својата работа;
9. подготвува годишен извештај за својата работа и го доставува до Собранието на Република Македонија;
10. извршува работи на меѓународна соработка поврзани со извршувањето на меѓународните обврски на Република Македонија, учество во спроведувањето на проекти на меѓународните организации и соработува со органите на другите земји и институции од областа на слободниот пристап до информации од јавен карактер;
11. донесува Статут, како и други акти со кои го уредува начинот на работа и организацијата на Комисијата и
12. врши и други работи утврдени со овој и друг закон.

Комисијата при подготовката на својот прв годишен извештај се водеше токму од таксативно наброените законски надлежности, со цел, преку нивна обработка, анализа и досегашните искуства да ја презентира работата во четиримесечниот период од 2006 година.

2.1. Одлучување по жалби против решенијата и заклучоците

Согласно Законот, Комисијата работите од своја надлежност ги врши на седници.

Во текот на извештајниот период Комисијата одржа 17 седници на кои им претходеа, исто толкав број подготвителни. На седниците на Комисијата, по потреба присуствува претставници на Стручната служба, во зависност од специфичноста на случајот, заради разјаснување на одделни прашања, релевантни за донесување одлуки.

Првиот писмено поднесен предмет до Комисијата беше на 18 септември 2006 година. Од тогаш па до 31 декември до Комисијата се поднесени 35 предмети.

2.1.1. Жалбена постапка

Жалба до Комисијата може да поднесе секој барател на кој имателот на информацијата нема да му овозможи пристап до бараната информација или ако не донесе и не му достави на барателот решение со кое барањето на барателот го одбива делумно или во целост.

Против решението со кое имателот на информацијата го одбил барањето, барателот има право на жалба до Комисијата, во рок од 15 дена од денот на приемот на Решението. Комисијата решава по жалбата на барателот во рок од 15 дена, од денот на приемот на жалбата.

Барателот има право да поднесе жалба и кога имателот на информацијата не постапил во согласност со член 20, став 4, член 24 став 4 и член 26 став 1, од Законот, во наведените случаи постапката по жалба се спроведува според одредбите на Законот за општа управна постапка.

Жалбата се поднесува преку имателот на информацијата до Комисијата. Жалбата, предадена или испратена непосредно до Комисијата, во однос на рокот се смета како да му е предадена на имателот на информацијата. Во тој случај Комисијата веднаш жалбата ја испраќа на имателот на информацијата. Игателот на информацијата треба без одлагање, штом ќе ја прими жалбата да се произнесе по предметот и колку што е можно побрзо да го достави предметот, заедно со бараната информација до Комисијата. Кон жалбата е должен да ги приложи и сите списи што се однесуваат на предметот. Игателот на информацијата мора до Комисијата да ја достави информацијата без оглед на тоа дали таа претставува исклучок од слободниот пристап до информации или не. Без увид и целосно запознавање со информацијата Комисијата не може да донесе законско и правилно решение.

Од досегашната пракса на Комисијата во спроведувањето на постапката по жалба, може да се заклучи дека, во најголем број случаи

барателите на информации жалбите ги доставуваат до Комисијата.

Во функција на спроведување на жалбената постапка Комисијата има доставено околу 150 писмени преписки до имателите на информации и уште толку усни комуникации преку телефон. За овие активности ги известува и подносителите на жалбите. Имателите на информации на барањата на Комисијата не одговараат во роковите предвидени со Законот и тука Комисијата се соочува со сериозен проблем кој не зависи од нејзината работа и ефикасност.

Решавајќи по жалбата Комисијата може:

- да ја отфрли жалбата од формални причини, ако е недопуштена, изјавена од неовластено лице или ненавремена, односно преуранета;
- да ја одбие жалбата како неоснована ако имателот на информацијата докаже дека постапил во согласност со Законот;
- да ја прифати жалбата како основана и да го задолжи имателот на информацијата да ја даде бараната информација;
- да ја запре постапката со заклучок, ако барателот се откаже од жалбата, или ја повлече односно ако престанат причините за понатамошно водење на постапката по жалбата кога имателот на информацијата во меѓувреме му ја достави бараната информација на барателот.

2.1.2. Податоци за пристигнати и решени предмети и нивна структура

Во извештајниот период до Комисијата заведени се 35 предмети и по сите тие Комисијата постапувала .

За 31 предмет Комисијата донела соодветен правен акт со кој предметот е решен согласно надлежностите регулирани со Законот, а другите 4 предмети се однесувале на општа преписка со Комисијата.

Жалбите се поднесени од барателите кон различни иматели, од кои само една е врз основа на донесено решение, а другите се поради молчење на администрацијата. Комисијата донела решенија за 29 жалби што значи дека Комисијата одлучила за повеќе од 93.5% од пристигнатите предмети.

Структурата на решените предмети е следна:

а) 19 решенија кои се конечни во управната постапка и против нив може да се поднесе тужба, во рок од 30 дена до Врховниот суд на Република Македонија од кои:

- 1 решение за прифаќање на жалбата, со кое се задолжува имателот на информацијата да ја даде бараната информација (документација за издадена дозвола за поставување на кабли на “Плоштад Македонија),

- 4 решенија за одбивање на барањата, бидејќи се работи за исклучок од слободен пристап до информации, согласно Законот (барање официјални информации во врска со постапување на МВР по одредени

случаи, барање да се стават на располагање копии од пријави до судот и судски предмети, барање на концесионерскиот договор, барање за враќање во поранешна состојба-повторување на постапката),

- 7 решенија за одбивање на барањата затоа што барателите не барале информација од јавен карактер, туку одговор на прашање или ургенција (барање повратна информација за поднесена пријава, барање на ставање точка на дневен ред и одговор на поставено прашање, барање основно училиште да свика седница и да стави точка на дневен ред, барање на одговор поради неуредно архивирање, иницијатива во врска со работењето на “Службен весник на РМ“, одговор на прашање кој вршел реконструкција на топлификациониот вод на одредена локација во Скопје,

- 4 решенија за одбивање на барањата затоа што имателите во својот одговор наведуваат дека ги немаат бараните информации во пишана форма;

- 2 решенија за одбивање на жалбите затоа што во првиот случај нема основ за поднесување на жалба (немањето обрасци за поднесување на жалба не претставува основ за поднесување на жалба). Во вториот случај жалбата е поднесена од неовластено лице (подносителот на жалбата не е подносител на барањето) и

- 1 решение за одбивање на барањето, затоа што бараната информација е во фаза на подготвување (записник од седница на Владата на Република Македонија кој бил во фаза на подготовка кога е барана информацијата (согласно член 6, алинеја 1, точка 7, од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, имателот не е должен да даде информација од документ што е во постапка на подготвување и се уште е предмет на усогласување кај имателот на информации чие откривање би предизвикало погрешно разбирање на содржината).

б) 8 жалби се повлечени затоа што имателите на информациите во меѓувреме по интервенцијата на Комисијата и укажувањето на обврската за почитување на Законот, постапиле по барањето за пристап до информации од јавен карактер и бараната информација е дадена на барателот, па согласно член 247 став 2 од Законот за општа управна постапка. донесен е заклучок со кој жалбата се повлекува.

в) 2 жалби за кои постапката за решавање е започната во 2006 година и не е завршена.

Жалбите во најголем број случаи се однесуваат на недавање на информации односно копии од документи за: располагање со буџетски и донаторски средства, за јавни набавки, за издавање на разни дозволи особено за градење на објекти, за заштита на личните слободи и личните имотни права, за платите, за примање на ново вработени и за број на вработени, за службени патувања, за заштита на здравјето на луѓето, за животната средина, за одлуките на органите на прогонот и правосудните органи и друго.

2.1.3 Состојба на предметите по тужбите за водење на управен спор

Според податоците добиени од Врховниот суд на Република Македонија и податоци со кои располага Комисијата, врз основа на Законот, до судот се поднесени две тужби поради непостапување на имателите на информациите по барањата на барателите. Во меѓувреме, со секојдневна комуникација на Комисијата, писмена и усна, и укажувањето на обврската за спроведување на Законот, бараните информации се дадени поради што и двете тужби се повлечени. Комисијата донесе заклучок со кој се запира постапката поради повлекување на тужбите.

Од досегашното искуство на Комисијата во постапувањето по жалбите и донесување на решенија по барањата може да се заклучи дека барањата во најголем дел се одбиени затоа што барателите на информации не се запознати за тоа што имаат право да бараат согласно Законот. Најчесто во своите барања поставуваат прашања и бараат одговор на тие прашања, а не бараат документ или информација кои постојат.

2.2 Спроведување на Законот

Комисијата од почетокот на нејзиното конституирање доследно ги почитува и реализира одредбите на Законот, но и мислењата на експертите по оваа област, според кои слободниот пристап до информации од јавен карактер треба да биде водечкиот принцип во севкупната комуникација меѓу сите иматели на јавни овластувања и граѓаните-баратели на информации од јавен карактер.

Исклучоците од слободниот пристап треба да бидат предмет на тестирање на јавниот интерес! Тоа значи дека информациите можат да останат затворени, класифицирани само доколку нивното објавување би можело да нанесе непоправлива штета, за заштитена цел.

Листата на легитимните цели што можат да ја оправдаат затвореноста за пристап да информации мора да биде предвидена со закон. Значи основниот акцент на овој принцип укажува дека бројот на исклучоците во прописите, а особено во практиката мора да биде занемарлив и строго резервиран.

Комисијата, особено внимание посветува на однесувањето на имателите на информациите. Како основна цел, што треба да се постигне, е стриктно почитување на роковите во кои треба да им одговорат на барањата на граѓаните и при тоа да ја запазат законската форма на одговорите (решение, заклучок, записник).

Културата на “немо одбивање”, односно “молчење на администрацијата” (mute refusal) го поткопува спроведувањето на Законот, односно ги обесхрабрува граѓаните - баратели на информации да го остварат своето право.

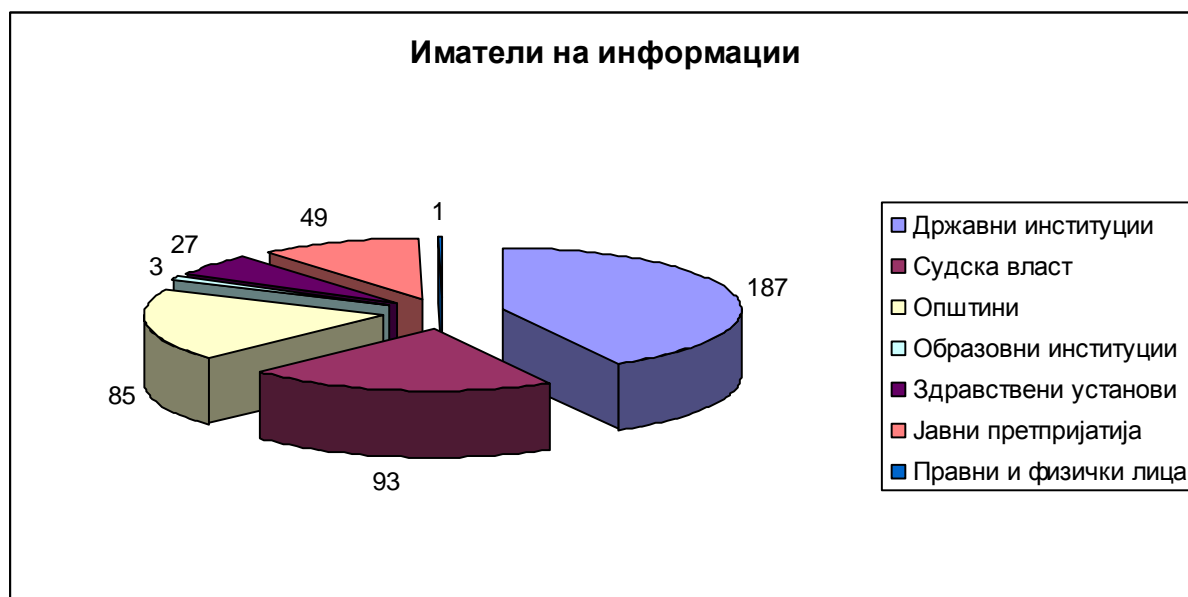
2.3. Листа на иматели на информации

Комисијата и вработените во Стручната служба од почетокот на имплементацијата на Законот, веднаш започнаа да ја подготвуваат листата на иматели на информации. Во извештајниот период таа постојано се ажурираше, со што секојдневно се зголемуваше бројот на имателите на информации.

За да се постигне бројот од 445 иматели на информации, Комисијата до 31 декември 2006 година, на над 1100 адреси низ целата Република дистрибуираше поединечно по осум известувања, барање, ургенции, потсетувања и укажувања, се со цел да се испочитува Законот по основ на листата на иматели.

Во текот на минатата година, почнувајќи од јуни до 31 декември 2006 година во Комисијата се регистрирани 445* иматели на информации од јавен карактер.

Од вкупниот број регистрирани иматели на информации 187 се од државни институции, 93 се од судската власт, 85 се од општините во Република Македонија, 27 се здравствени установи, 49 се од јавни претпријатија, 1 се правни и физички лица кои вршат јавни овластувања и 3 се образовни институции.

Освен органите на извршната, судската и законодавната власт, податоците за другите иматели на информации, Комисијата во најчест случај мораше сама да ги идентификува односно детектира, заради

* Бројот 445 регистрирани иматели само во текот на јануари и февруари 2007 година се зголеми и достигна до 1039.

нивното непочитување на законската обврска овој нов и за демократијата значаен Закон .

Има дури и екстремни примери кога Комисијата беше писмено известена дека одредени носители на јавни овластувања сметаат дека одредбите од овој Закон не се однесуваат на нив.

Системот на транспарентност во работата на Владата и министерствата, во смисла на примената на Законот, е речиси целосно заокружен, бидејќи се наоѓаат на листата на иматели на информации. Исто така, без исклучок сите органи на државната управа имаат определено службени лица за посредување со информации од јавен карактер. За одбележување е и фактот дека некои министерства со повеќе сектори или служби имаат пријавено и повеќе службени лица кои се задолжени за различни дејности, а во други пак постои посебен сектор за односи со јавноста што ги опфаќа и обврските од Законот.

Владата и сите министерства имаат активни и содржински богати WEB страници. Но проблемот се јавува со дизајнирањето на страниците кои немаат добра прегледност и полесна достапност до документите од јавен карактер што се содржани на истите.

Поврзувањето на WEB страниците на органите со официјалната страница на Комисијата, е добра, резервна варијанта како квалитетна, добро уредена, прегледна и лесно достапна страница кај државните институции, кога се работи за слободниот пристап.

2.4. Дава мислења и предлози по закони

Од конституирањето на Комисијата па досега не се побарани мислења и предлози на закони со кои се уредува слободниот пристап до информации.

2.5. Обука и едукација

Првата обука, предвидена со Законот – наменета за Комисијата и нејзината Стручна служба се одржа на крајот на август 2006 година, непосредно пред почетокот на примената на Законот, со организациона, техничка и пред се финансиска и насочувачка поддршка на Набљудувачката мисија на ОБСЕ во Скопје. Обуката на квалитетно ниво ја извршија експерти на невладината организација “Про Медиа”.

Со финансиска поддршка на Амбасадата на Соединетите Американски Држави во Република Македонија, обуката на Комисијата и на вработените беше зајакната со присуството на американски експерт по слободен пристап до информации од јавен карактер. Од страна на американскиот експерт беа пренесени долгогодишните сознанија и искуства стекнати од примената на ваквите закони во повеќе земји во

светот. Толкувајќи конкретни законски решенија низ примери, во голема мерка беа појаснети некои непознаници за ова ново право на граѓаните.

Комисијата и лицата задолжени за контакт, реализираа уште една мини обука со учеството на тркалезната маса, насловена како „Напреден тренинг на адвокати,“ за пружање бесплатна правна помош на барателите на информации посветена на слободниот пристап до информации од јавен карактер, организирана од страна на Фондацијата институт отворено општество - Македонија.

Главниот акцент во излагањата и расправата на универзитетски професори од Правниот факултет од Скопје, кои учествувале и во подготовката на Законот беше ставен на појаснувањата околу постапката пред управните органи од I степен и постапката по жалба од II степен. Од толкувањата на правните експерти по одредени членови од Законот, Комисијата која има регулаторна дејност, се здоби со дополнителни сознанија за одлучување по жалбената второстепена постапка.

Многу мал број од службените лица за посредување при остварување на правото за слободен пристап до информациите од јавен карактер имаат поминато некоја стручна обука за оваа дејност. Согледувајќи го ова Комисијата со поддршка на Генералниот секретаријат на Владата на Република Македонија оствари две координативни средби со државните секретари од министерствата. Целта беше да се идентификуваат клучните обврски од Законот и улогата на извршната власт како најголем имател на информации од јавен карактер. Договорено е да се организира етапна обука на службените лица на која би се запознале со своите задачи, надлежности и одговорности во реализирањето на задолжителните активности што произлегуваат од Законот.

Напоредно со оваа активност Комисијата, подготви и започна да ја реализира програмата за посета на единиците на локалната самоуправа. Досега Комисијата реализира дел од серијата на координативни состаноци со имателите на информации во општините Велес, Лозово, Чашка, Штип, Свети Николе, Охрид и Кичево.

Целта на овие средби, е низ непосредни контакти, раководствата во единиците на локалната самоуправа, претставници на јавните претпријатија и други иматели на информации на подрачјето на општината, подетално да се запознаат за значењето и потребата од доследно спроведување на Законот. Од друга страна пак, на овие средби, беа покренати прашања за проблемите со кои се соочуваат лицата задолжени за контакт со граѓаните. Главна констатација, што произлезе од досега одржаните средби е задолжително организирање на регионални обуки, на кои подетално би биле разјаснети одделни нејаснотии, недоречености што се појавија на самиот почеток од примената на Законот.

2.6. Соработка со иматели на информации

Комисијата својата соработка со имателите ја остварува по пат на редовни контакти, обраќања, потсетувања, ургенции и објавување огласи во печатените медиуми.

Ова е неопходно потребно заради ажурирање на бројноста на имателите што потекнува од широкиот опфат определен од законодавецот, а кој освен законодавната, судската и извршната власт, ги опфаќа и органите на општините, на градот Скопје, јавните установи и служби, јавните претпријатија, правни и физички лица кои вршат јавни овластувања и дејност од јавен интерес утврдени со закон.

Ваквиот широк опфат на иматели на информации, што го надминува дури и опфатот што го нуди препораката на Советот на Европа 2002-2, за пристап до официјалните документи, создава исклучително големи тешкотии во комуникацијата со наброените иматели на информации. Од друга, страна голем број од имателите, делумно заради неинформираност или инертност, по своја иницијатива, не остваруваат комуникација со Комисијата. И покрај редовните повици и опомени преку WEB страницата на Комисијата и писмата со ургенции дури и честите огласи во весниците, голем број иматели остануваат скриени.

Од подеднаква полза за имателите, но и за барателите на информации од јавен карактер, Комисијата во печатена форма до имателите на информации и определените службени лица достави интегрална верзија на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, Упатство за спроведување на Законот, Барање за пристап до информации од јавен карактер, формулари за поднесување на жалба, потврда за прием на жалба и Годишен извештај. Исто така, Комисијата за олеснување на работата, на определените службени лица кај имателите на информации им достави „Водич за службеници,, и „Водич за баратели,, подготвени и издадени ГО „Про Медиа,, со финансиска поддршка од Набљудувачката мисија на ОБСЕ во Скопје.

2.7. Подготовка на буџет на Комисијата

Комисијата врз основа на член 49 став 3 од Законот ги презеде материјалните, техничките, просторните и другите услови за неопходно спроведување на овој Закон, од Агенцијата за информации.

Врз основа на Законот за буџети, Собранието на Република Македонија на седница одржана на 9 јули 2006 година донесе Одлука за прераспределба на средствата меѓу буџетските корисници.

Средствата што беа утврдени, согласно Одлуката не беа соодветно планирани за извршување на новонастанатите, неопходните активности

врзани со дејноста на Комисијата. Комисијата на крајот на јули 2006 година беше преселена во, буквално речиси празни простории во зградата на Македонската радио телевизија.

Комисијата, која претходно не поседуваше канцелариска опрема, од ограничениот износ на финансиски средства, беше принудена да набави неопходна канцелариска и компјутерска опрема, за да може да почне со реализирање на секојдневните активности.

Меѓутоа, Комисијата заради малиот и ненаменски проектираниот буџет не беше во можност целосно да реализира една од своите законски обврски – обука на имателите на информации.

Заради претходно утврдениот Акционен план од страна на Владата на Република Македонија при давањето на Предлогот за изготвување на буџетот за 2007 година на Комисијата не и беше дадена можност да бара дополнителни средства, со кои во целост би ги реализирала зацртаните задачи: обуки на определените службени лица и иматели на информации низ целата Република, објавување на листата на имателите во медиумите и издавање на наменски билтени или брошури.

Исто така, за буџетот на Комисијата за 2007 година не беше дозволено зголемување и нова наменска прераспределба на финансиските средства, иако дејноста што ја реализира Комисијата, во споредба со Агенцијата за информации е сосема различна и се потребни поголеми материјални средства.

2.8. Деловник за работа на Комисијата

Комисијата донесе Деловник за работа со кој се уредуваат правилата на работењето на Комисијата, која одлучува по жалбите против решението и заклучокот со кој имателот на информацијата го одбил барањето за пристап до информации на барателите на информации.

Со Деловникот се уредува функционирањето на Комисијата како независна во своето работење и во донесувањето на одлуките во согласност со надлежностите утврдени со Законот.

Комисијата одлуките ги донесува со мнозинство гласови од вкупниот број на членови на Комисијата.

Комисијата работи на седници и за својата работа води записници.

Седниците на Комисијата ги свикува Претседателот по своја иницијатива, или по барање на мнозинството од членовите на Комисијата.

2.9. Годишен извештај на Комисијата

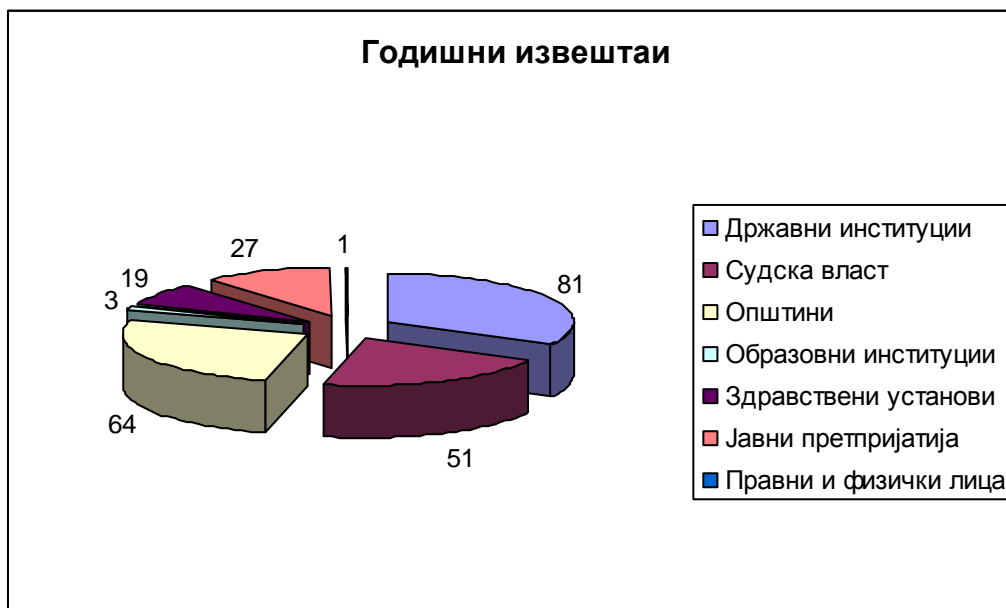
Комисијата својот годишен извештај, меѓу другото, го подготвува и врз основа на пристигнатите годишни извештаи од имателите на информации.

Во првиот извештаен период, од 1 септември до 31 декември 2006 година до Комисијата, од вкупно 445 регистрирани иматели на информации од јавен карактер, пристигнаа 246 годишни извештаи.

Од вкупно пристигнатите годишни извештаи 81 се од државни институции, 51 се од судската власт, 64 се од општините во Република Македонија, 19 се од здравствени установи, 27 се од јавни претпријатија, еден извештај е од правни и физички лица кои вершат јавни овластувања и 3 се од образовни институции.

За одбележување е и податокот дека од вкупниот број на годишни извештаи од имателите на информации 223 имаат доставено комплетни извештаи, а 23 се нецелосни, од што може да се види сериозниот пристап на имателите на информации од јавен карактер, кон реализирањето на законските обврски.

Но, сепак одреден број на имателите на информации не го почитувале ставот 2 од член 37 од Законот, според кој требало да достават; податоци за службените лица за посредување со информации, бројот на поднесни барања, бројот на позитивно одговорени барања, бројот на одбиени барања, бројот на поведени управни спорови и слично.

Законската обврска, до 31 јануари 2007 година, да подготват и до Комисијата да достават годишни извештаи не ја испочитувале 199 определени иматели на информации.

Според годишните извештаи на имателите на информации, од вкупно 513 регистрирани барања најголемиот број, се упатени до општините, Министерството за труд и социјална политика, Министерството за внатрешни работи, Управата за јавни приходи, градот Скопје, А.Д., „Топлификација“, Министерството за транспорт и врски,

Основниот суд-Скопје¹, Народниот правобранител, Државниот завод за геодетски работи, Министерство за животна средина и просторно планирање и др.

Од карактерот на барањата, може да се заклучи дека процентуално со над 45% се барања што се однесуваат на активностите во финансиската сфера. Во овој период најчесто побараните информации се однесуваат на спроведување на одделни тендерски постапки, како и за извршената распределба на паричните средства и нивното трошење според намената, предвидена според закон или друг акт. Околу 25% од барањата се однесуваат на добивање податоци за веќе изготвени и издадени документи од страна на имателите.

Од односот на вкупно регистрираните барања кај имателите на информации 513 и бројот на поднесените жалби во Комисијата 31, може да се констатира дека имателите на информации го спроведувале Законот.

2.9.1 Неправилности во годишните извештаи на имателите

Во овој, прв извештаен период кај имателите на информации се евидентни неправилности при подготвувањето на годишните извештаи. Најчесто извештаите се нецелосни, во смисла на регистрираните усни, телефонски и други барања за пристап до информациите од јавен карактер, или со нотирани вкупни службени барања од сферата на дејноста на институцијата, без разграничување и без пополнување на обрасците за слободен пристап до информации од јавен карактер, пропишани со Законот.

Комисијата утврди дека некои барања до имателите на информации не се барања за информации од јавен карактер. Имено, станува збор за барања за добивање на информација од службена надлежност, што всушност претставува искористување на правото за пристап до информации од јавен карактер, со цел да се добие информација која не подлежи на Законот, а за која институциите според други закони ги даваат како документи од своја надлежност, со посебен тарифник за наплата.

2.9.2 Содржина на годишните извештаи на имателите

Во повеќето поднесени извештаи од имателите на информации до Комисијата се наведува дека имателите во овој извештаен период немале добиено барања за пристап до информации од јавен карактер. Во своите прилози кон годишните извештаи, имателите најчесто напоменуваат дека имаат определено службени лица за посредување при остварување на правото за слободен пристап до информации, а согласно Законот поседуваат огласна табла на која е објавена листата на информации од јавен карактер со кои располагаат. Исто така, во извештаите се наведува

дека имаат WEB страница и посебна просторија за прием на барателите.

2.9.3 Самоизземање од Законот

До Комисијата, наместо годишни извештаи, од одделни институции пристигнаа одговори, во кои тие се прогласуваат за ненадлежни да даваат информации од јавен карактер, односно да подготвуваат годишни извештаи.

Како покарактеристични примери би можеле да ги набележиме одговорите на Нотарската комора, на Дирекцијата за спречување на перење пари, на Капетанијата на пристаништата и на Хидробиолошкиот завод – Охрид, кои оценуваат дека одредбите од Законот не се однесуваат на нив и не се должни да одговорат на барањата на Комисијата.

Применувањето на одредбите на Законот не е прашање на лично видување и интерпретација, туку обврска за сите иматели на информации од јавен карактер. Затоа Комисијата во повеќе наврати на имателите им укажуваше на нивното неправилно самоволно „изземање“, од обврските кои произлегуваат од Законот.

2.10. Меѓународна соработка

Комисијата во континуитет, заради немање доволно сопствени финансиски средства, оствари соработка со Набљудувачката мисија на ОБСЕ во Скопје и невладината организација “Про Медиа”. Оваа соработка резултирала со организирање на Прва регионална тркалезна маса под наслов “Добри практики и научени лекции”.

На тркалезната маса, активно со свои презентации учествуваа претставници на слични тела како Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информации од Унгарија, Србија, Хрватска, Албанија, Бугарија, Босна и Херцеговина, Словенија, Црна Гора, невладините организации “Про Медиа” (соорганизатор) Фондацијата институтот отворено општество-Македонија и претставник на ОБСЕ од Виена.

Заради значењето на собирот, не само за Комисијата туку и за Република Македонија, со свои воведни излагања, покрај министерот за правда, се обратија и шефот на набљудувачката мисија на ОБСЕ во Скопје и Претседателот на Комисијата

Со цел да се промовира новото право на граѓаните, Комисијата оствари соработка и со други невладини организации и иматели на информации. Посебно е значајна интензивната комуникација и заедничките настапи со Фондацијата институтот отворено општество-Македонија и “Метаморфозис”.

Позитивниот резултат од соработката е и заедничкото одбележување на Меѓународниот ден на слободниот пристап 28 септември под мотото “Имам право да знам!” По тој повод, а и со скромни финансиски средства Комисијата во соработка со Фондацијата институтот отворено општество отпечати флаер кој до граѓаните беше дистрибуиран преку весникот „Дневник,,.

Преку Power Point презентацијата Комисијата активно учествуваше на Втората меѓународна конференција во организација на „Метаморфозис,, “е - општество. МК.” што се одржа во текот на ноември во Скопје.

2.11. Статут и други акти на Комисијата

Согласно обврските кои произлегуваат од Законот, Комисијата во предвидените рокови ги подготви и ги усвои потребните подзаконски акти и други документи;

- Статут на Комисијата, донесен согласно член 32
- Упатство за начинот и постапката за спроведување на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер
- Обрасци
- Барање за пристап до информациите од јавен карактер
- Потврда за прием на барање за пристап до информациите од јавен карактер
- Жалба
- Потврда за прием на жалба

2.12. Дуги надлежности утврдени со овој и друг закон

Според Законот, член 34, Комисијата формираше Стручна служба која ги врши управните, стручните и другите административно-технички работи за Комисијата. Стручната служба е формирана според Преодните и завршни одредби (член 49 точка 3) со преземање на дел од вработените од поранешната Агенција за информации.

Правилникот за организација и работа на Стручната служба на Комисијата и Правилникот за систематизација на работните места во Стручната служба на Комисијата се подготвени и одобрени од Агенцијата за државни службеници. Но, дел од систематизираните работни места не се пополнети, бидејќи нема согласност од Министерството за финансии. Вработените ги извршуваат работните задачи според работните места од новата систематизација, но со старите звања и плати што ги имаа во Агенцијата за информации.

Поради сосема различните дејности меѓу Агенцијата за информации и Комисијата, се соочуваме со фактот, дека само двајца дипломирани правници работат на постапката по жалби, што е основна дејност на

Комисијата, наспроти не секогаш најсоодветната искористеност на останатите вработени, поради образовната структура и стручната оспособеност. Ваквата затечена состојба неминовно бара нови решенија во насока на менување на квалификационата структура на вработените, преку вработување на нови кадри, со преземање од други државни институции или со ангажирање на надворешни експерти или консултанти од оваа област.

Во Стручната служба на Комисијата вкупно се вработени 14 лица, од кои 10 се со високо образование, а останатите 4 се со средна стручна подготовка. По квалификациона структура 3 се дипломирани правници, 4 се со Филолошки факултет - професори по албански јазик, 2 со филозофски факултет - професори по француски и македонски јазик и еден дипломиран новинар. Од нив 8 вработени се Македонци, а 6 Албанци.

3. Јавност во работата на Комисијата

Принципот на максимална отвореност во работата на сите иматели на информации од јавен карактер е основна заложба на Законот, па според тоа и на Комисијата. Вака воспоставениот принцип, Комисијата во извештајниот период го спроведува доследно, како во соработката со имателите на информации, така и со барателите. Отвореноста во своето работење Комисијата ја презентира на својата WEB страница, на прес-конференции, или по пат на изјави, интервјуа за определени медиуми и постојано отворени телефонски и факс линии кои се во функција на давање на информации, правна помош и слично. Комисијата својата отчетност за работата ја презентира преку подготовката на годишниот извештај кој го доставува до Собранието на Република Македонија.

3.1. Веб страна

Комисијата ја информира јавноста во Република Македонија за своите активности преку содржините поместени на WEB страницата www.sinf.gov.mk, (е-маил sinf@sinf.gov.mk), која поседува голем број нужни информации за нејзината работа. Страницата редовно се ажурира и се надоградува, не само во дизајнот, туку и содржински.

Централно место на интернет страницата зазема листата на иматели, кои располагаат со информации од јавен карактер. Листата на иматели на информации, заради поголема и полесна прегледност е поделена на делови во кои се опфатени: државните установи и институции, судската власт, општините во Република Македонија, јавните установи и служби, јавните претпријатија, здравствените установи и правните и физички лица кои вршат овластувања и дејност од јавен интерес.

Покрај официјаното име на институцијата, името и презимето на определеното службено лице при остварување на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер, на граѓаните на Република Македонија, односно барателите на информации достапни им се и податоците за адресата, телефонските и факс броевите како и е-маил адресите.

Освен деталните податоци за формирањето и составот на Комисијата на WEB страната во посебен линк се поместени интегралната верзија на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, Упатството, како и другите неопходни обрасци и документи за негово спроведување. Исто така, во истиот линк е сместена и Одлуката за утврдување на надоместок за материјалните трошоци за дадената информација од имателите на информации, која на предлог на Министерството за финансии, ја донесе Владата на Република Македонија.

Постојана содржина на интернет страната на Комисијата се и двата специјални банера кои посетителите ги упатуваат и на дооплнителни информации и содржини од сферата на слободниот пристап до информации. Првиот претставува линк до порталот www.spinfo.org.mk, кој беше пуштен во употреба во чест на Меѓународниот ден “ИМАМ ПРАВО ДА ЗНАМ”, а е дизајниран да ја олесни процедурата на добивање на информации од јавен карактер. Тука е и банерот кој води до интернет страната на Македонското здружение на млади правници кои нудат бесплатна правна помош за помалку упатените граѓани – баратели на информации.

Дневно бројот на посетители на оваа страница се движи меѓу 120 и 210, што само по себе јасно говори за интересот и значењето на работата на Комисијата и ползата што од тоа ја имаат имателите и барателите на информации.

Во функција на натамошно продлабочување на врските и контактите и со барателите и со имателите на информациите од јавен карактер, Комисијата веќе работи на подготовка и на нов дизајн на интернет страницата, која ќе понуди уште покорисни содржински, технички и визуелни можности за посетителите.

3.2. Конференции за печат

Со цел да се промовира формирањето на Комисијата и новото воспоставено право во Република Македонија, со донесувањето на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, беа одржани неколку конференции за печат. На средбите со претстваниците на печатените и електронските медиуми од земјава беше презентирано конституирањето на Комисијата и нејзините надлежности, значењето и

примената на Законот, како и резултатите од соработката со невладиниот сектор и претставниците на меѓународната заедница.

Во повеќе наврати, Претседателот на Комисијата и членовите дадоа интервјуа и изјави за печатените медиуми, кои, исто така, беа во функција на транспарентноста во работата на Комисијата и за примената на Законот.

3.3. Годишен извештај до Собранието

Комисијата врз основа на извештаите добиени од имателите на информации и својата активност, како второстепен орган во одлучувањето по добиените жалби од барателите на информации како и сите други законски надлежности го подготвува и го доставува својот годишен извештај до Собранието на Република Македонија.

По неговото усвојување во Собранието, во функција на транспарентност во работата на Комисијата и примената на Законот, истиот ќе биде објавен во средствата за јавно информирање, билтени и на веб страницата на Комисијата.